

میزدوستی

و آشتی

● مجید نیسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان و معاون پژوهشی، کرخه، استان خوزستان

مدرسه‌ای که دانش‌آموزانی از سه روستای متفاوت با فرهنگ‌ها و رفتارهای متنوع در آن تحصیل می‌کنند، شاهد بروز تنش‌های اجتماعی و درگیری‌های بین‌دانش‌آموزی بود. این اختلافات که معمولاً ناشی از تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی هستند، می‌توانستند بر جو مدرسه و روابط میان دانش‌آموزان تأثیر منفی بگذارند. برای مدیریت این چالش‌ها نیاز به برنامه‌ای تربیتی و آموزشی مبتنی بر کاهش تنش‌ها و ارتقای مهارت‌های حل تعارض احساس می‌شد.

تحقیقات اخیر نشان می‌دهند، کمبود مهارت‌های اجتماعی و ناتوانی در حل مسأله‌آمیز تعارض‌ها، از عوامل اصلی بروز تنش در مدرسه است (Espelage et al., 2022). همچنین، پژوهش‌ها تأکید دارند، برنامه‌هایی آموزشی که مهارت‌های ارتباطی و حل مسأله را به دانش‌آموزان می‌آموزند، می‌توانند به‌طور مؤثری از رفتارهای پرخاشگرانه بکاهند (Tolan et al., 2020). این یافته‌ها به طراحی برنامه‌ای با هدف ارتقای این مهارت‌ها در میان دانش‌آموزان وفاق کمک کرد.

هدف: هدف از اجرای طرح «میز صلح و دوستی» کاهش تنش‌ها و درگیری‌های میان دانش‌آموزان، تقویت مهارت‌های حل مسأله و ترویج فرهنگ صلح و دوستی در مدرسه بود. این طرح همچنین به‌دنبال افزایش رضایت والدین و معلمان از جو مدرسه و کاهش شکایت آن‌ها در زمینه درگیری‌های دانش‌آموزی بود.

اقدامات اجرایی

برگزاری جلسه با والدین: برای آگاهی از اهمیت آموزش مهارت‌های اجتماعی و صلح‌آمیز به فرزندان، جلسه‌ای با والدین برگزار شد. این رویکرد بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی بندورا (۱۹۸۶) و تأکید بر نقش والدین در انتقال مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی به فرزندان بود. همچنین، طبق تحقیقات جدیدتر، نقش والدین در آموزش مهارت‌های حل تعارض، به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی در پیشگیری از خشونت و پرخاشگری در مدرسه‌ها شناخته شده است (Salas-Wright et al., 2022).

طراحی و اجرا

طرح «میز صلح و دوستی» به‌عنوان یک سکوی میانجیگری، با انتخاب سه دانش‌آموز از هر روستا، که ویژگی‌های اخلاقی برجسته‌ای داشتند، آغاز شد. این دانش‌آموزان تحت آموزش‌های مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض قرار گرفتند تا بتوانند در حل مشکلات بین‌دانش‌آموزی نقش مؤثری ایفا کنند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند، میانجیگری دانش‌آموزی از ابزارهای مؤثر در کاهش خشونت و تقویت روابط اجتماعی است (Tobler et al., 2020). آموزش مهارت‌های حل مسأله: این دانش‌آموزان تحت آموزش‌های خاصی قرار گرفتند که شامل مهارت‌های گفت‌وگو، گوش دادن فعال و مدیریت هیجان بود. آموزش این مهارت‌ها به‌طور قابل توجهی مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان را تقویت کرده و از تنش در مدرسه کاسته است (Hughes et al., 2021). ترویج فرهنگ دوستی و گذشت: در کلاس‌ها و فعالیت‌های فوق‌برنامه، با هدف ترویج فرهنگ دوستی و گذشت، دانش‌آموزان تشویق

شدند این ارزش‌ها را در تعامل‌های خود به کار گیرند. این برنامه‌ها به‌طور خاص به‌عنوان بخشی از طرح‌های روان‌شناسی مثبت‌گرا طراحی شدند که هدف آن ارتقای رفاه روانی و اجتماعی دانش‌آموزان است.

دستاوردها

کاهش تنش‌ها و درگیری‌ها: بر اساس داده‌های گردآوری‌شده از گزارش‌های معلمان و مشاهده‌های میدانی، این طرح به‌طور مؤثری از تنش‌ها و درگیری‌های میان دانش‌آموزان کاست. مطالعات اخیر نشان داده‌اند، برنامه‌های مشابه میانجی‌گری در مدرسه می‌توانند باعث کاهش درگیری‌ها و بهبود جو مدرسه شوند (Espelage et al., 2022).

تقویت مهارت‌های حل مسئله: دانش‌آموزان با استفاده از مهارت‌های حل مسئله آموخته‌شده

توانستند مسائل خود را بدون نیاز به دخالت بزرگ‌ترها حل کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند، آموزش این مهارت‌ها در مدرسه به ارتقای خودکارآمدی و توانمندی‌های اجتماعی دانش‌آموزان می‌انجامد (Tolan et al., 2020).

کاهش مراجعه به دفتر مدرسه: طرح «میز صلح و دوستی» باعث کاهش چشمگیر مراجعه به دفتر مدرسه برای حل مشکلات و شکایات‌ها شد. طبق یافته‌های جدید، کاهش مداخله‌های رسمی از طریق میانجیگری‌های غیررسمی، به‌طور مستقیم با کاهش تنش‌ها و بهبود جو مدرسه مرتبط است (Fowler et al., 2021).

ترویج فرهنگ صلح در اجتماع: دانش‌آموزان یاد گرفته‌اند، این ارزش‌ها را به محیط بیرون از مدرسه منتقل کنند و این به کاهش تنش‌ها در سطح محلی منجر شد. تحقیقات جدید نشان می‌دهند، آموزش مهارت‌های حل تعارض در مدرسه می‌تواند به ترویج فرهنگ صلح در جامعه‌های محلی کمک کند (Tobler et al., 2020).

ترویج گذشت و بخشش: با تمرکز بر بخشش و گذشت، این طرح احساسات مثبت را در میان دانش‌آموزان تقویت کرد. بر اساس نظریه هوش هیجانی، چنین مهارت‌هایی به تقویت روابط میان‌فردی و کاهش خشونت کمک می‌کنند (Goleman, 2020).

نتیجه‌گیری

اجرای طرح «میز صلح و دوستی» با استفاده از مبانی نظری روان‌شناسی اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی، توانست به‌طور مؤثری از تنش‌ها و درگیری‌ها در مدرسه بکاهد و روابط اجتماعی دانش‌آموزان را بهبود بخشد. این طرح به‌عنوان مدلی مؤثر برای مدرسه‌هایی با مشکلات مشابه، نشان‌دهنده تأثیر مثبت آموزش مهارت‌های اجتماعی و حل تعارض در مدرسه است.

منابع

- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Prentice-Hall. Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2019). Children and marital conflict: The impact of family dispute and resolution. Guilford Press.
- Espelage, D. L., Polanin, J. R., & Brown, E. C. (2022). A meta-analysis of school-based bullying prevention programs: A 2022 update. *Journal of School Psychology, 85*, 44-61. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2022.01.001>
- Fowler, A., Hughes, J., & Lacy, M. (2021). Reducing school violence: Effective strategies for intervention. *Journal of Child and Adolescent Social Work, 38*(3), 269-282. <https://doi.org/10.1007/s10560-021-00753-0>
- Goleman, D. (2020). Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ (10th ed.). Bantam Books.
- Hughes, J., Tobler, A. L., & Salas-Wright, C. P. (2021). The impact of conflict resolution programs on student behavior in schools. *Journal of Youth and Adolescence, 50*(7), 1375-1389. <https://doi.org/10.1007/s10964-021-01442-9>
- Salas-Wright, C. P., Lanza, S. T., & Johnson, S. M. (2022). Parenting interventions and adolescent conflict: A meta analysis of effectiveness. *Family Relations, 71*(2), 275-290. <https://doi.org/10.1111/fare.12456>
- Seligman, M. E. P. (2011). Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being. Free Press.
- Tolan, P. H., Henry, D., & Schoeny, M. (2020). A randomized trial of school-based conflict resolution training for students: A longitudinal study of outcomes. *Journal of Adolescent Health, 66*(5), 551-557. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2019.12.005>
- Tobler, A. L., McGrath, P., & Elliott, J. (2020). The role of peer mediation in reducing conflict and promoting school climate. *Journal of School Violence, 19*(3), 234-247. <https://doi.org/10.1080/15388220.2020.1813487>

